

13.09.2023  
Група № 31  
Мегей А.В.  
Історія України  
Урок № 3-4

Тема: Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище сільського господарства. Зміни соціальної політики. Передання Кримської області до складу УРСР

**Хід уроку:**

**1. Перегляньте відео-матеріал:**

1. [https://www.youtube.com/watch?v=QZUrPNxeQ0g&embeds\\_referring\\_euri=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua%2F&embeds\\_referring\\_origin=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua&source\\_ve\\_path=NzY3NTg&feature=emb\\_yt\\_watermark](https://www.youtube.com/watch?v=QZUrPNxeQ0g&embeds_referring_euri=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua%2F&embeds_referring_origin=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua&source_ve_path=NzY3NTg&feature=emb_yt_watermark)
2. [https://www.youtube.com/watch?v=NwIR5drxvZA&embeds\\_referring\\_euri=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua%2F&embeds\\_referring\\_origin=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua&source\\_ve\\_path=NzY3NTg&feature=emb\\_yt\\_watermark](https://www.youtube.com/watch?v=NwIR5drxvZA&embeds_referring_euri=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua%2F&embeds_referring_origin=https%3A%2F%2Fflms.e-school.net.ua&source_ve_path=NzY3NTg&feature=emb_yt_watermark)

**2. Опрацюйте конспект уроку:**

**Децентралізація управління економікою**

При Сталіні керування промисловістю було суворо централізованим та забюрократизованим. Це призводило до того, що влада була нездатна швидко розв'язувати проблеми, які виникали на місцях. Директивне управління призводило до неефективних економічних рішень. Наприклад, підприємства Івано-Франківської області, одного з найбільших постачальників лісових матеріалів, отримували ліс не з околиці, а з північно-східних регіонів СРСР.

Щоб оптимізувати виробництво, з 1953 року починається поступова децентралізація управління економікою.

У 1957 році Хрущов ініціював реформу децентралізованого управління.

Якщо раніше підприємства підпорядковувалися галузевим міністерствам у Москві, тобто контроль був централізований, то з 1957 року створювали територіальні, тобто місцеві органи управління промисловістю, які називали **раднаргоспами**, чи, повна назва, **радами народного господарства**. Галузеві міністерства, які керували підприємствами певної галузі, ліквідували, і управління переходило до раднаргоспів, які керували підприємствами всіх галузей певного економічного району. Ідея полягала в тому, що місцева влада буде ефективніше управляти промисловістю, бо краще володіє ситуацією в конкретному регіоні.

**Наслідки створення раднаргоспів:**

**Позитивні:**

- Скоротився адміністративно-управлінський апарат.
- Система управління стала більш раціонально використовувати матеріальні й трудові ресурси.
- Підприємства почали працювати в інтересах тих територій, де були розташовані, між ними налагоджувалися взаємовигідні зв'язки, скоротилися безглузді перевезення.
- Збільшилося виробництво товарів народного споживання.
- Розширено господарчі права республік та органів місцевого управління

**Негативні:**

- Невиконання завдань шостої п'ятирічки.
- Намагання кожним радгоспом налагодити випуск повного переліку продукції, що було нераціонально.
- Поява «місництва».
- Стало підставою для боротьби місцевого партійно-державного керівництва за права республік.

**Розвиток промисловості**

Промисловість України, як і раніше, посідала важливе місце в загальносоюзній економіці. Особливого розвитку набули паливно-енергетична, металургійна, машинобудівна галузі. Побудовано Каховську ГЕС. Зросли обсяги видобутку вугілля, нафти, газу. Характерний для попереднього періоду перекіс у бік важкої промисловості залишився незмінним.

**Становище сільського господарства**

На початку 1950-х років українське село перебувало в катастрофічному стані. Приріст сільського господарства в післявоєнні роки становив лише 10% порівняно з 230% приросту в промисловості.

Ураховуючи необхідність покращення ситуації в сільському господарстві, з 1953 року ініційовано зміни, відповідно до яких передбачалось укріплення матеріально-технічної бази господарств, матеріальне заохочення селян, підвищення закупівельних цін на сільгосппродукцію, зменшення податків на при-

садибне господарство, попередня виплата зарплат колгоспникам протягом року тощо.

Ці заходи призвели до підйому сільського господарства, який тривав до 1958 року. Ситуацію погіршили нереалістичні та провальні надпрограми, які почали реалізовувати в 1954 році.

#### Освоєння цілини

- Утрата українським селом 90 тис. спеціалістів.
- Міграція молоді в цілинні райони.
- Більшість нової сільгосптехніки, яку виробляли в Україні, відправляли у Казахстан, Сибір та на Північний Кавказ.

#### Кукурудзяна кампанія

- Із 1958 р. до 1963 р. посівні площі кукурудзи зросли більше як удвічі (із 2075,1 тис. га до 4528,5 тис. га), а валовий збір зерна збільшився із 52 308 тис. ц до 68 155 тис. ц. За цей же період урожайність культури знизилася з 25,2 ц/га до 15 ц/га.

#### Наздогнати і перегнати США у виробництві молока та м'яса

- Провал усіх планів «наздогнати і перегнати...».
- Окозамилування, масові приписки показників.
- У 1963 р. республіка, як і весь СРСР, зіткнулася з продовольчими труднощами. СРСР вперше закупив зерно за кордоном.

### Зміни соціальної політики

Період «відлиги» ознаменувався суттєвими змінами в рівні життя населення:

- помітні зрушення відбулися в грошовій оплаті праці колгоспників - виплачували щомісяця;
- у 1956 р. на 80% збільшено розміри пенсій, хоча колгоспникам держава їх не оплачувала. У липні 1964 р. ухвалено закон про пенсії й допомогу членам колгоспів, селянам почали видавати паспорти;
- високими темпами розвивалося житлове будівництво, хоча зводили переважно малогабаритні помешкання - так звані «хрущовки»;
- поліпшилося постачання населення товарами широкого вжитку, набула поширення побутова техніка;
- грошова реформа 1961 р. спричинила зростання цін на колгоспних ринках, а в 1962 р. ціни на низку продуктів харчування підвищила і державна торгівля;
- скасовано плату за навчання у старших класах середньої школи;
- на початку 1960-х рр. відбувся перехід фабрик і заводів на п'ятиденний робочий тиждень із двома вихідними днями, зарплати робітників суттєво зросли, вони могли вільно переходити на іншу роботу.

### Передання Кримської області до складу УРСР у 1954 році

Основні причини входження Криму до УРСР:

- Демографічна кризу в Криму.
- Економічна депресію.
- Перебування півострова в економічному просторі України.
- Можливість посилення зросійщення УРСР.

**"Наслідки входження Криму до УРСР**

- Зросли витрати народного господарства УРСР на відбудову Криму.
- Збільшився курортний потенціал України.
- В Україні збільшилася присутність росіян, які опиралися українізації: 1959 р. росіяни становили 71,4% населення Кримської обл.
- Кримський півострів отримав нові ресурси - воду, електроенергію, що дало можливість покращити економіку та збільшити виробництво продукції в Криму.

### 3. Виконайте самостійну роботу:

1. Який захід партійно-радянського керівництва СРСР і УРСР в 1950 — середині 1960-х рр. вплинув на життєвий рівень населення України?

А заборона робітникам і службовцям самочинно змінювати місце своєї роботи

Б упровадження державних позик і збільшення присадибних ділянок колгоспників

В створення сфери побутових послуг і системи громадського харчування

Г ведення широкомасштабного індустріального житлового будівництва

2. З якою метою партійно-радянське керівництво СРСР і УРСР наприкінці 1950 — на початку 1960-х рр. розповсюджувало зображений плакат?



А переконати суспільство в необхідності ведення здорового способу життя

Б пропаганди успіхів однієї з кампаній, здійснених у сільському господарстві

В мобілізувати колгоспників на відбудову народного господарства

Г продемонструвати молоді престижність та почесність праці жінок-колгоспниць

3. Що було характерним для економічного розвитку УРСР наприкінці 1950-х — у першій половині 1960-х рр.?

А переведення підприємств на госпрозрахунок і самофінансування

Б запровадження карткової системи розподілу товарів народного вжитку

В децентралізація системи управління промисловістю

Г пріоритетний розвиток вільних економічних зон

4. У якому році до складу УРСР увійшла територія, заштрихована на картосхемі?



А 1939 р.

Б 1954 р.

В 1940 р.

Г 1945 р.

5. Метою реалізації хрущовських надпрограм у сільському господарстві було:

А ліквідація аграрного перенаселення.

Б подолання наслідків голоду 1946–1947 рр.

В стрімке збільшення виробництва сільгосппродукції.

Г руйнування колгоспно-радгоспної системи виробництва.

**4. Виконайте самостійну роботу:**

1. Перегляньте відео-матеріал.
2. Опрацюйте конспект уроку.
3. Виконайте самостійну роботу.

**Виконані завдання відправте мені на електронну пошту [anastasiamegei@ukr.net](mailto:anastasiamegei@ukr.net). У темі листа вказати номер групи, назву навчальної дисципліни, номер уроку, прізвище та ім'я.**